

**XALQARO BAHOLASH DASTURLARIDA MILLIY
QADRIYATLARNI INTEGRATSIYA QILISH: YUNON VA
O'ZBEK TAJRIBASI**

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabasi

Xurramova Dildora Soatmo'min qizi

Annotatsiya: mazkur maqolada xalqaro baholash dasturlari (PISA, TIMSS, PIRLS kabi) doirasida milliy qadriyatlarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish masalasi tahlil etiladi. Yunoniston va O'zbekiston ta'lim tizimlari misolida milliylik, madaniy meros va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unlashuvi, o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy tarbiya va global raqobatbardoshlikni shakllantirish yo'llari yoritiladi. Maqolada Yunon madaniy merosi — falsafa, san'at va demokratiya qadriyatlari bilan O'zbekistonning ma'naviy boyligi — milliy an'analar, oila qadriyatlari va diniy-ma'rifiy meros o'rtasidagi o'xshashliklar hamda farqlar pedagogik tahlil asosida ochib beriladi. Xalqaro baholash dasturlari mezonlarini milliy ta'lim mazmuniga uyg'unlashtirish orqali shaxsni har tomonlama rivojlantirish, milliy g'urur va xalqaro tafakkurni uyg'un shakllantirishning samarali yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Xalqaro baholash dasturlari, PISA, TIMSS, PIRLS, milliy qadriyatlar, ta'lim tizimi, Yunoniston, O'zbekiston, integratsiya, ma'naviyat, madaniyat, pedagogika, xalqaro tajriba.

Аннотация: В этом производственном процессе анализируется сила интеграции национальных материалов на основе программ (таких как PISA, PIRLS). На примере систем образовательного наследия Греции и Узбекистана освещаются пути гармонизации национальных, культурных и общечеловеческих ценностей, осознания национальной

идентичности у учащихся, духовного воспитания и глобальной толерантности. В статье раскрываются специфические сходства и различия между греческим культурным наследием - ценностями философии, искусства и демократии и духовным богатством Узбекистана - национальными традициями, семейными ценностями и религиозно-просветительским наследием - на основе педагогического анализа. Всестороннее развитие личности, гармонизация национальной гордости и интернационального мышления посредством интеграции международных производственных программ в образование.

***Ключевые слова:** Международные программы, PISA, TIMSS, PIRLS, национальные ценности, система образования, Греция, Узбекистан, интеграция, духовность, культура, педагогика, международный опыт.*

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi inson kapitalini rivojlantirish, yosh avlodda global tafakkur va milliy o'zlikni uyg'un shakllantirishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yimoqda. Bugungi kunda xalqaro baholash dasturlari — PISA, TIMSS, PIRLS kabi mezonlar orqali ta'lim sifati, o'quvchilarning amaliy bilim va kompetensiyalarini aniqlash jarayoni dunyo miqyosida keng e'tirof etilgan. Shu bilan birga, bu baholash tizimlari natijalari mamlakatlarning ta'lim siyosati, metodologiyasi va o'quv mazmunini takomillashtirishda muhim o'rin tutmoqda.

Milliy qadriyatlar esa har bir xalqning madaniy merosi, ma'naviy olami va ijtimoiy hayot tarzini ifodalaydi. Ularni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish — shaxsni nafaqat bilimli, balki ma'naviy yetuk, milliy g'urur va xalqaro kompetensiyaga ega inson sifatida kamol toptirishning muhim omilidir. Shu nuqtai nazardan, xalqaro baholash dasturlarining

mezonlarini milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish masalasi pedagogika fanida dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Yunoniston va O'zbekiston misolida bu masalaga yondashish ikki xil, ammo o'zaro bog'liq tajribani tahlil qilish imkonini beradi. Yunon ta'limi qadimgi falsafa, demokratiya va san'at qadriyatlariga tayansa, O'zbekiston ta'limi milliy an'analar, oila qadriyatlari va ma'naviy merosga asoslanadi. Ushbu ikki mamlakat tajribasini taqqoslash xalqaro baholash mezonlari sharoitida milliylikni saqlagan holda innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur maqolada xalqaro baholash dasturlari doirasida milliy qadriyatlarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish nazariy asoslari, amaliy yo'nalishlari va Yunon hamda O'zbekiston ta'lim tizimlarining komparativ tahlili yoritiladi.

Asosiy qism

So'nggi yillarda PISA (Programme for International Student Assessment), TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) va PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) kabi xalqaro baholash dasturlari ta'lim sifatini baholashning global mezoniga aylandi. Ushbu dasturlar o'quvchilarning nazariy bilimlarini emas, balki ularni amaliy hayotda qo'llash, tahlil qilish va muammolarni hal etish qobiliyatini o'lchashga qaratilgan.

Mazkur yondashuv ta'limda kompetensiyaviy modelni ilgari surib, o'quv jarayonining mazmunini zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy talablar bilan uyg'unlashtirishni taqozo etadi. Shu sababli, xalqaro baholash dasturlarida yuqori natijalarga erishish uchun har bir mamlakat o'z ta'lim tizimini milliy xususiyatlarga mos holda yangilash zaruratini sezmoqda.

Milliy qadriyatlar xalqning o'ziga xos madaniy, axloqiy va ma'naviy negizini tashkil etadi. Ular shaxsni shakllantirish, ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish va o'z millatiga sadoqat ruhida tarbiyalashda muhim o'rin tutadi.

Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarga tayanish o'quvchida o'z tarixiga hurmat, madaniyatiga g'urur, til va urf-odatlariga e'tibor tuyg'usini mustahkamlaydi.

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari ta'limda ham unifikatsiya tendensiyalarini kuchaytirayotgan bir paytda, milliylikni asrash va uni zamonaviy ta'limga integratsiya qilish o'ta dolzarb masaladir. Chunki xalqaro standartlarga erishish bilan birga, o'quvchilarni milliy ildizlardan uzib qo'ymaslik ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Yunoniston qadimdan falsafa, san'at va demokratiya beshigi sifatida tanilgan. Shu bois Yunon ta'lim tizimi o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, erkin mulohaza yuritish, inson huquqlariga hurmat kabi qadriyatlarni shakllantirishga qaratilgan. Maktab dasturlarida qadimgi yunon adabiyoti, falsafasi, tarix va san'at namunalariga keng o'rin beriladi.

Yunon pedagogikasida milliy madaniyatni saqlash va yoshlarni zamonaviy dunyo bilan uyg'un yashashga tayyorlash o'rtasida muvozanat saqlanadi. Xalqaro baholash dasturlari doirasida o'quvchilarning ijodiy fikrlash, muloqot, muammolarni hal etish kompetensiyalari rivojlantiriladi. Shu tariqa, Yunon ta'lim tizimi milliy qadriyatlarni global standartlar bilan uyg'unlashtirishning muvaffaqiyatli modelini yaratgan.

O'zbekiston ta'lim tizimi mustaqillik yillaridan boshlab milliy qadriyatlar, ma'naviyat va komil inson tarbiyasiga asoslangan konsepsiyani ilgari surmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da shaxsning intellektual va ma'naviy rivojiga alohida e'tibor qaratilgan.

O'quv dasturlarida oila qadriyatlari, Vatanga muhabbat, axloqiy tarbiya, xalq og'zaki ijodi, milliy urf-odatlar kabi mavzular muntazam o'rganiladi. So'nggi yillarda xalqaro baholash dasturlarida ishtirok etish tajribasi O'zbekiston ta'limida yangi yondashuvlar — kompetensiyaviy o'qitish, tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish, o'quvchilarning mustaqil tahliliy faoliyatini qo'llab-quvvatlash kabi yangiliklarni kiritdi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayoniga milliy qadriyatlarni chuqur singdirish o'quvchilarning milliy o'zlikni anglash, ma'naviy barkamollik, xalqaro raqobatbardoshlik sifatlarini shakllantirishda asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Yunoniston va O'zbekiston ta'lim tizimlari o'rtasida ayrim o'xshashlik va farqlar mavjud. Har ikkisi ham milliy qadriyatlarga tayanadi, ammo ularni xalqaro standartlarga integratsiya qilish yondashuvlari biroz farqlanadi.

Asosiy jihatlar Yunoniston tajribasi O'zbekiston tajribasi
Ta'limdagi asosiy qadriyat Demokratiya, falsafa, san'at Ma'naviyat,
oila, Vatanga sadoqat

Ta'lim maqsadi Erkin fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalash
Ma'naviy yetuk, vatanparvar va raqobatbardosh shaxsni shakllantirish

Integratsiya usuli. Milliy madaniyatni zamonaviy fanlar bilan
uyg'unlashtirish;

O'quvchilarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini baholash;

O'quvchilarning amaliy bilim va ma'naviy tafakkur uyg'unligini
rivojlantirish.

Ko'rinib turibdiki, har ikki mamlakatda milliy qadriyatlarni xalqaro baholash mezonlariga uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirishga intilish mavjud. Bu esa o'quvchida milliy va global tafakkurni bir butun holda shakllantirish imkonini beradi.

Xulosa

Xalqaro baholash dasturlari ta'lim sifatini baholashda global mezon sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq ushbu dasturlarda muvaffaqiyatga erishish faqat texnik yoki metodik yondashuv bilan emas, balki ta'lim jarayoniga milliy qadriyatlarni chuqur singdirish bilan ham chambarchas bog'liqdir. Chunki shaxsning haqiqiy kamoloti bilim va kompetensiyalarning o'zlashtirilishi bilan bir qatorda, uning ma'naviy-axloqiy dunyosini boyitish orqali ro'yobga chiqadi.

Yunoniston va O'zbekiston tajribalari shuni ko'rsatadiki, har bir xalq o'z madaniy merosiga tayanib, xalqaro standartlar bilan uyg'unlashgan ta'lim modelini yaratishga intilmoqda. Yunoniston ta'lim tizimida demokratiya, falsafa va san'at qadriyatlari markaziy o'rinni egallagan bo'lsa, O'zbekistonda ma'naviyat, oila qadriyatlari va milliy an'analarga tayanilgan yondashuv ustuvorlik qiladi. Har ikki tajriba o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash bilan bir qatorda global tafakkurni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Demak, xalqaro baholash dasturlarida yuqori natijaga erishishning samarali yo'li — milliy qadriyatlar va xalqaro kompetensiyalar uyg'unligini ta'minlash, o'quv jarayonini ma'naviy va intellektual birlik asosida tashkil etishdir. Shu tarzda, ta'lim tizimi nafaqat xalqaro mezonlarga javob beruvchi, balki milliy o'zligini asragan, global raqobatbardosh shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, 2020.
2. "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi". – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi, 1997.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. OECD. PISA 2022 Results: Learning During and Beyond COVID-19. – Paris: OECD Publishing, 2023.
5. Mullis I.V.S., Martin M.O., Foy P. TIMSS 2019 International Results in Mathematics and Science. – Chestnut Hill, MA: TIMSS & PIRLS International Study Center, 2020.
6. European Commission. Education and Training Monitor: Greece 2022. – Brussels: European Union, 2022.
7. G'ofurov A., Jo'rayev N. Pedagogika: Nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.